

Evde Eğitim: Okul Sistemi İçin Sonun Başlangıcı mı?

Homeschooling: Is It the Beginning of the End For the School System?

Abbas Ertürk^{a*}, Emrah Dönmez^a

^aMuğla Sıtkı Koçman University, Muğla, Turkey

Öz

Bu çalışmada okul düzenine alternatif bir eğitim modeli olarak ortaya çıkan evde eğitim modeli incelenmektedir. Her geçen gün, birçok ülkede, yaygınlaşan ve tercih edilen bir eğitim modeli olan evde eğitim modeli yasal zemine oturdukça hem velilerin hem de akademisyenlerin dikkatlerini çekmektedir. Araştırma içerik analizi yöntemiyle yapılmış, veriler model ile ilgili yayınlar üzerinden toplanmıştır. Bu çalışma ile modelin nasıl işletildiği, tarihçesi, yaygınlaşması, veliler tarafından tercih edilme nedenleri ve modele yönelik eleştiriler incelenmiştir. Elde edilen bulgular ışığında Türkiye’de uygulanabilirliği tartışılmış ve öneriler geliştirilmiştir. Araştırma bulgularına göre okul ortamlarında bulunan eksikler ve güvensiz ortam evde eğitim modelinin daha çok tercih edilmesine ve hızla gelişmesine yol açmaktadır. Ancak daha önce çokça eleştirilen model Covid-19 salgını ile birlikte daha güçlü hale geldiği için gelecekte mevcut okul sistemlerinin sadece bu yönde gelişmesine neden olabilecek bir kapasiteye sahip olduğu görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Ev okulu, evde eğitim, okulsuz eğitim, covid-19.

Abstract

In this study, homeschooling which has emerged as an alternative education model to the school system was examined. Day by day, homeschooling, which is a popular and preferred education model in many countries, draws the attention of both parents and academicians as it becomes legal. This research was conducted with the content analysis method, and data were collected from the studies about the model. With this study, how the model is operated, its history, its spread, the reasons why it is preferred by the parents and the criticisms towards the model were investigated. In the light of the findings, the practicality of it in Turkey has been discussed and recommendations were brought forward. According to the research findings, deficiencies at schools and insecure environments lead homeschooling model to be preferred more and improve rapidly. However, since the previously criticized model has become stronger with the Covid-19 epidemic, it appears that it has the capacity to cause existing school systems to evolve only in this direction in the future.

Keywords: Home school, homeschooling, unschooling, covid-19.

© 2021 Başkent University Press, Başkent University Journal of Education. All rights reserved.

1. Giriş

Eğitim, toplumların gelişimi için hükümetlerin elinde bulunan güçlü bir araçtır. Hükümetler eğitim aracını kullanarak bireyi geliştirir. Eğitilmiş birey ise topluma daha çok ve daha değerli katkılar sağlar. Bowen’a (1980) göre eğitim, bireyi geliştirerek ülkenin bilimsel, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasını sağlayan önemli bir işleve sahiptir. Bu nedenle dünyadaki tüm siyasal sistemlerde eğitim kurumunun politikasını geliştirirken, toplumun inşası için yaratılması istenen insan tipi düşünülür ve buna karar verilerek eğitim sistemi yapılandırılır. Bu sayede bireylere

*ADDRESS FOR CORRESPONDENCE: Abbas Ertürk, Department of educational sciences, Faculty of Education, Muğla Sıtkı Koçman University, Muğla, Turkey. E- mail address: abbasertu@gmail.com. Tel: +90(252)211 55 16. ORCID ID: 0000-0002-3324-6731.

Emrah Dönmez, Department of Educational Sciences, Faculty of Education, Muğla Sıtkı Koçman University, Muğla, Turkey. E-mail address: emrahdonmez123@gmail.com. ORCID ID: 0000-0002-7200-8883.

Received Date: January 14th, 2020. Acceptance Date: August 31st, 2020.

kazandırılması gereken bilgiler, beceriler ve tutumlar belirlenir. Tezcan'a (1991, 4) göre eğitim, bireyin kişilik gelişimine katkısının yanı sıra onu yaşama hazırlayan, gerekli bilgileri, becerileri, tutumları ve davranışları elde etmesine yarayan bir süreçtir.

Toplumlar, eğitim faaliyetini düzenli ve ekonomik bir şekilde yürütebilmek için, yüzyıllar boyunca, okul adımı verdiğimiz sistemi geliştirmiştir. Okul sisteminin sağladığı en büyük avantaj, eğitim faaliyetlerinin düzenli ve sistematik programlarla yapılmasının yanında, bu sistemle daha kontrol edilebilir, daha az maddi girdiyle ve daha verimli bir eğitim yapılabilmesidir. 1970'li yıllara kadar süregelen işlevselci bakış, geleneksel okul sisteminin işlevini istendiği gibi yerine getirdiği fikrini toplumlarda büyük kesimlere kabul ettirmiş görünmekteydi. Tezcan'a (2013) göre, işlevselci çözümlenmede, herhangi bir sistemin varlığı ya da dengesi düşünülerek sistemi oluşturan kurumların işlevlerine bakılır. Eğitim de toplumsal sistemlerden birisi olduğuna göre eğitim kurumu işlevi yönünden ele alınır. Bu bağlamda işlevselcilere göre eğitim, bireylerin gelişimi ve ekonomik yapıya kazandırılma işlevini gerektiği gibi yerine getirmektedir. Başka bir ifadeyle işlevselci düşünceye göre, eğitim kurumu bireylere eşit imkânlar sunarak onların gelişimi ve hangi sosyoekonomik tabakaya ait olacaklarını belirleyen tek ve en iyi faktördür. Ancak yapılan araştırmalar bireyin ekonomik kazancının belirlenmesinde anne babanın sosyoekonomik konumunun bireyin görmüş olduğu eğitimden önde geldiğini göstermiştir (Tan, 1990). Bu ve bunun gibi birçok sonuç işlevselcilerin tezine karşı yeni tezlerin gelişmesine yol açmıştır. 1970'li yıllarda ortaya çıkan çatışmacı yaklaşım bu yaklaşımlar arasındadır. Tezcan'a (2013) göre çatışmacı yaklaşım, sistemdeki dengesizliklerin ve karşıtlıkların kaynaklarını bulmaya çalışan bir sistemdir. Tan'a (1990, 565) göre işlevselcilere yöneltilen eleştirilerden biri, iddia ettikleri fırsat eşitliğine yöneliktir. İddia edilen bu fırsat eşitliğinin sadece bir aldatmacadan ibaret olduğu söylenebilir ve burada amaçlanan şey ayrıcalıklı kesimlerin ayrıcalıklı durumlarını gizlemektir ve bu tez için ortaya atılmıştır. Bu ve bunun gibi birçok eleştiri, yüzyıllar boyunca gelişen ve bugünkü duruma gelen okul sistemlerine karşı olan güveni sarsmıştır. Bu nedenle okul sistemine yönelik yeni alternatif eğitim modellerinin filizlenmesine yol açmıştır. Bu alternatif eğitim modellerinden biri evde eğitim (homeschooling) modelidir. Bu çalışma ile bu modele ışık tutulması amaçlanmıştır.

Evde eğitim modeli ile çocuk, görmesi gereken eğitimi kısmen ya da tamamen evde görmektedir. Dünya genelinde bakıldığında evde eğitim modeli her geçen gün yaygınlaşmaktadır (Isenberg, 2007; Şad ve Akdağ, 2010, Gaither, 2017). Bu eğitim modeli, çocuklarını okul ortamlarından uzak tutmak isteyen ya da çocuklarının din ağırlıklı eğitim görmesini isteyen ailelerin eğitim tercihi olmuştur (Kaya, 2015). Ancak evde eğitim modeli her ne kadar aileler tarafından her gün daha çok tercih edilse de bu uygulama modeli birçok soru işaretini de beraberinde getirmiştir. Bu soru işaretlerinin bazıları maddi temelli bazıları da çocuğa verilmesi istenilen eğitimle ilgilidir. Bazı aileler kendi yeterliliklerini sorgularken bazıları da bilmeden yanlış uygulamalar yapabilmektedir (Tösten ve Elçiçek, 2013).

Evde eğitim uygulamasının pozitif ve negatif yönlerinin daha iyi anlaşılabilmesi için daha çok tartışılması gerekmektedir. Bu bağlamda farklı kaynak ve bakış açılarından faydalanılarak hazırlanmış çalışmalara da ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bundan dolayı bu çalışma ile, evde eğitimin şeklinin, gelişim sürecinin, yaygınlığının, tercih edilme nedenlerinin, modele yöneltilen eleştirilerin ve Türkiye'de uygulanabilirliğinin tartışılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda evde eğitim ile ilgili literatürde bulunan kaynaklar ve güncel uygulamalar üzerinden aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Evde eğitim nedir ve tarihi gelişim süreci nasıldır?
2. Evde eğitim modelinin yaygınlık düzeyi nedir?
3. Evde eğitimin tercih edilme nedenleri nelerdir?
4. Evde eğitim modeline yönelik eleştiriler nelerdir?
5. Evde eğitim modeli Türkiye'de uygulanabilir mi?

2. Yöntem

Bu çalışma literatür taraması yöntemiyle yapılmıştır. Schryen, Wagner ve Benlian'a (2015) göre literatür taraması hem kapsamlı bir sentez hem de belirli bir alanın bilgi gövdesinin yorumunu sağlar. Çalışmada öncelikle evde eğitim olgusu ve gelişim süreci ele alınmıştır. Daha sonra evde eğitimin yaygınlık düzeyi ve tercih edilme nedenleri incelenmiştir. Sonuç olarak da Türkiye'de uygulanabilirliği ve Covid-19 ile gelen yaygınlığı tartışılmıştır.

Çalışma için gereken veriler 2020 yılında geriye dönük ve güncel erişilebilen ilgili bilimsel kitap, makale ve raporlar üzerinden taranmıştır. Taramada kullanılan kavramlar "Homeschooling, unschooling, evde eğitim, NHES, NCES" dir. Tarama sonucunda konu kapsamı dışında olan kaynaklar elenmiş ve konu ile ilgili olan kaynaklar aranan kavramlara göre sınıflandırılmıştır. Elde edilen bulgular araştırmanın amaçlarına uygun olarak tartışılmıştır. Konu bütünlüğünün korunması amacıyla tartışmanın bulgular ile birlikte verilmesi uygun görülmüştür.

3. Bulgular

3.1. Evde Eğitim Modeli

Evde eğitim, öğrenci eğitiminin okulda öğretmenler tarafından verilmesi yerine evde aileler tarafından verilmesinin tercih edildiği bir eğitim modeli olarak tanımlanmaktadır (Lines, 2001). Bir diğer tanımda da evde eğitim, çocukların evde ya da ev civarında aileleri ya da ailelerinin tayin ettiği kişiler tarafından verilen eğitim olarak ifade edilmiştir (Petrie, 1995, 285). İngilizcede karşılığı 'home education' ve 'home learning' olarak da kullanılan bu eğitim şekli daha çok 'homeschooling' olarak bilinmektedir. Evde eğitim sadece eve kapanıp saatlerce ders yapmaktan öte bir anlamı içermektedir. Evde eğitim ile asıl kastedilen, çocukların eğitimi için okuldan yararlanmak yerine eğitim faaliyetinin aile tarafından üstlenilmesidir. Bu eğitim, sadece ev ortamında değil sosyal gruplar, doğa, kütüphaneler, müzeler gibi birçok ortamın kullanılmasıyla yürütülmektedir. Bu yönüyle farklı uygulamalara dayanan evde eğitim farklı tanımların oluşmasına da neden olabilmektedir. Örneğin sosyal öğrenme ortamlarının daha çok tercih edildiği evde eğitim uygulaması 'toplum temelli eğitim' şeklinde tanımlanmaktadır (Rivero, 2008, 24).

Bu eğitim modelinde aile dilediği takdirde dışarıdan profesyonel eğitimcilerden ya da okullardan da destek alabilmektedir. Petrie (1995, 265) evde eğitimi, çocukların kendi evlerinde ebeveynleri ya da onların tuttıkları özel öğretmenler tarafından eğitilmeleri şeklinde tanımlamaktadır. Bu bağlamda aileler bazı eğitim etkinliklerini kendileri yürütmektedir. Ancak yürütemedikleri eğitim için dışarıdan yardım almakta ya da kendi aralarında yardımlaşma ve görev paylaşımı yoluna gitmektedirler. Bu amaçla oluşturulan çok sayıda dernek vardır (Yin, Zakaria & Baharun, 2016, 69).

Aileler bu modelde farklı alternatiflere sahiptirler. Bazı aileler çocuklarının eğitimini bu model ile başlatmaktadır. Bazı aileler ise geleneksel bir okul sisteminden evde okul modeline geçmektedir (Mountney, 2009). Ayrıca bazı aileler de geleneksel okul modelini kısmi olarak kullanmanın yanı sıra evde eğitim modelini tercih etmektedir (Rivero, 2008). Buna göre bazı aileler kayıtlı buldukları okulun programlarından kısmi olarak yararlanmaktadır. Bu nedenle bazı tanımlara göre, öğrenci okul programından haftada 25 saatten daha az yararlanıyorsa evde eğitim sistemine tabi olduğunu ifade etmektedir. Howell ve Sheran'a (2008, 3) göre evde eğitim, bir çocuğun herhangi bir okulda haftada 25 saati geçmeyecek şekilde eğitim gördüğü ve geri kalan eğitimini evde aldığı bir eğitim modelidir. Bu bağlamda bakıldığında bir veli için evde eğitim model çeşitli seçenekler sunmaktadır ve bu model içinde de tercihini değiştirmek ve yeni bir seçim yapmak eğitimin herhangi bir aşamada mümkün olabilmektedir.

Evde eğitim modeli her geçen gün yaygınlaştığı gibi program bakımından da daha zengin hale gelmektedir. Gaither'e (2009b) göre, dini ya da diğer birçok farklı ihtiyaçtan dolayı evde eğitim modeline yönelen aileler evde eğitim modelinin gelişimine ve farklı birçok programın ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu bağlamda evde eğitim modeline ilişkin içerik talep doğrultusunda düzenlendiği ifade edilebilir. Kaya'ya (2015, 88) göre, günümüzde evde eğitim müfredatı çocuk ve ailenin beklentilerine göre oldukça zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Katolik, Yahudi, Protestan, Müslüman ya da dini hiçbir vurgu içermeyen çeşitlilik ailelerin tasarrufundadır. Bunun yanı sıra, kimi aileler piyasadaki mevcut müfredat seçeneklerinden hiçbirini kullanmayarak kendi müfredatlarını kendileri de hazırlayabilmekte ya da müfredat sadece çocuğun ilgi alanlarından ibaret olabilmektedir (Kaya, 2015, 88). Bu bağlamda evde eğitimi tercih eden kitle farklı sosyoekonomik kesimler arasında yaygınlaştıkça bu modelin sunmuş olduğu programlar da gelişecektir.

Evde eğitim sistemi, çocukların gelişimi düşünülerek, denetimli bir şekilde yürütülmektedir. ABD'de her eyalette farklı yasalar söz konusu olabildiği için farklı denetim ve yeterlilikler söz konusudur. Howell ve Sheran'a göre (2008, 3), örneğin Kaliforniya'da bir ailenin evde eğitim modeline geçmesi için üç farklı yol vardır. Birincisi Kaliforniya Eğitim Bakanlığı'na bir beyanname vererek kendi özel okullarını kurmak. İkincisi çocuğu bir devlet okulu veya özel okul tarafından yürütülen bağımsız bir programına kaydettirmek (çocuğun gelişimine dair denetim bu okul tarafından yürütülmüş olur). Üçüncüsü, çocuğa öğretilen tüm konularda, belirlenen seviyelerde öğretim belgesi olarak veya bu belgeye sahip bir kişiyi işe almaktır. Diğer taraftan, bazı eyaletlerde çocuklarının gelişim raporlarının yerel makamlara bildirilmesi zorunlu tutulmaktadır (Kaya, 2015, 88). Ancak düzenleme yapılmamış olan eyaletler de vardır. Örneğin Teksas eyaletinde bir veli öğrencisini okuldan çekebilir ve okula bir mektup yazarak evde eğitime devam edeceğini ifade etmesi yeterli olmaktadır (Howell & Sheran, 2008, 3). ABD'de bazı eyaletlerde evde eğitime izin verilebilmesi için ebeveynlerin eğitim durumu ile ilgili şartlar varken bazı eyaletlerde böyle bir şart aranmamaktadır. Bazı eyaletlerde ileri ya da dengi eğitim düzeyi istenirken bazı eyaletlerde velilerin ev temelli eğitim kursunu tamamlamış olmaları beklenmektedir. Bazı eyaletlerde bir okuldan destek almak bazılarında sertifikalı bir öğretmen gözetiminde olmak gereklidir (CRHE, Coalition for Responsible Home Education, 2015).

Aynı zamanda evde eğitim yapan öğrencilerin girmesi istenen bazı merkezi değerlendirme sistemleri de bulunmaktadır. Howell ve Sheran'a göre (2008, 4) örneğin, Kuzey Carolina'nın bazı bölgelerinde evde eğitim gören öğrencilerin her yıl gramer, okuma, heceleme ve matematik konularında bazı sınavlara girmeleri gerekmektedir. Buna karşılık, diğer bölgelerinde okullardaki öğrencilerin yalnızca 5, 7 ve 9. sınıflarda standart sınavlara girmeleri

gerekmektedir. Ancak Kaliforniya'da, öğrencinin ilerlemesiyle ilgili başka bir gereklilik yoktur (örneğin, standart bir test veya General Educational Development (GED) testi alınması). Ancak bütün bu denetim uygulamaları evde eğitim modelini seçen aileler tarafından tepkiyle karşılaşmaktadır. Veliler bu tür denetimleri devlet müdahalesi olarak nitelemekte ve tepki göstermekte ve bu müdahaleleri aşmak için hukuki mücadele vermektedirler (Kaya, 2015, 88).

3.2. Evde Eğitim Uygulamasının Tarihi Gelişimi

Evde eğitim, her ne kadar okul sistemine alternatif yeni bir model olarak görünse de bazı bilim insanları bunun eski ve derin köklere dayandığını ifade etmektedir. Gaither'e (2017, 9) göre, Amerika'da koloni döneminden bu yana kullanılan bir eğitim şeklidir. Koloni döneminde aileler çocuklarına hayata dair bilgi vermeye çalışmışlardır. Brewer ve Lubienski'ye (2017, 21) göre evde eğitim, formal okul sistemi olmadan önce var olan eğitim sistemidir. Bu bağlamda bakıldığında eğitim önce evde verilmiştir sonra okula taşınmıştır. Ayrıca kutsal kitap İncil'i okumak ve onu anlamak Protestan ailelerin çocuklarının yaşamı ve sonrası için son derece önemli bir yere sahipti. 18. yüzyılın sonu itibarıyla Amerika Birleşik Devleti'nin kuruluşundan sonra devletin güçlü kılınması amacıyla halk okulları uygulaması başlamış ve evde eğitim uygulaması yapan bu aileler çocuklarını okullara göndermişlerdir. Ancak göç dalgalarıyla Amerika'ya gelen, İrlandalılar gibi, ailelerin görüşleri bu Protestan grupların görüşleriyle çeliştiği için, bu gruplar çocuklarını ideolojik baskıdan uzak tutmak amacıyla evde eğitim uygulamasını tercih etmişlerdir (Gaither, 2017, 11-12).

Eski haliyle 'domestic education' adıyla uygulanan evde eğitim, 1970'li yıllardan sonra 'homeschooling' adıyla yaygınlaşmıştır. Bu dönemdeki evde eğitim uygulamaları genellikle ideolojik amaçlarla değil daha çok devlet okullarına ulaşmak zor olduğu için pragmatik amaçlarla gerçekleştirilmiştir. 1970'lerden sonra ise bir ihtiyaç ya da gereklilikten çok bazı ideolojik farklılıklardan dolayı evde eğitim uygulamalarına başvurulmuştur (Gaither, 2009a, 332). İngiltere'de de kitlesel hareket olarak 1970'li yıllarda başlamıştır ve tercih eden ailelerin sayısı 1980'li yıllarda hızla artmıştır (Fortune, 2005).

Bu dönemde evde eğitimi tercih edenlerin ailelerin gerekçeleri daha çok ideolojiktir ve aileler çocuklarını okulun bir ürünü olmasını istemediği için böyle bir tercihte bulunmuştur. Bu kesim evde eğitim ile ilgili yasal hakları elde etmek için eyalet düzeyinde mücadele vermeye başlamışlardır (Isenberg, 2007, 388). Bakıldığında evde eğitim modelinin tercih edilme nedeninin eğitime ulaşamamak değil daha çok politik bir neden olduğu ifade edilebilir. Bu akım, sosyolojik anlamda eleştirel yaklaşımın ortaya koyduğu bir ürün olarak görülebilir.

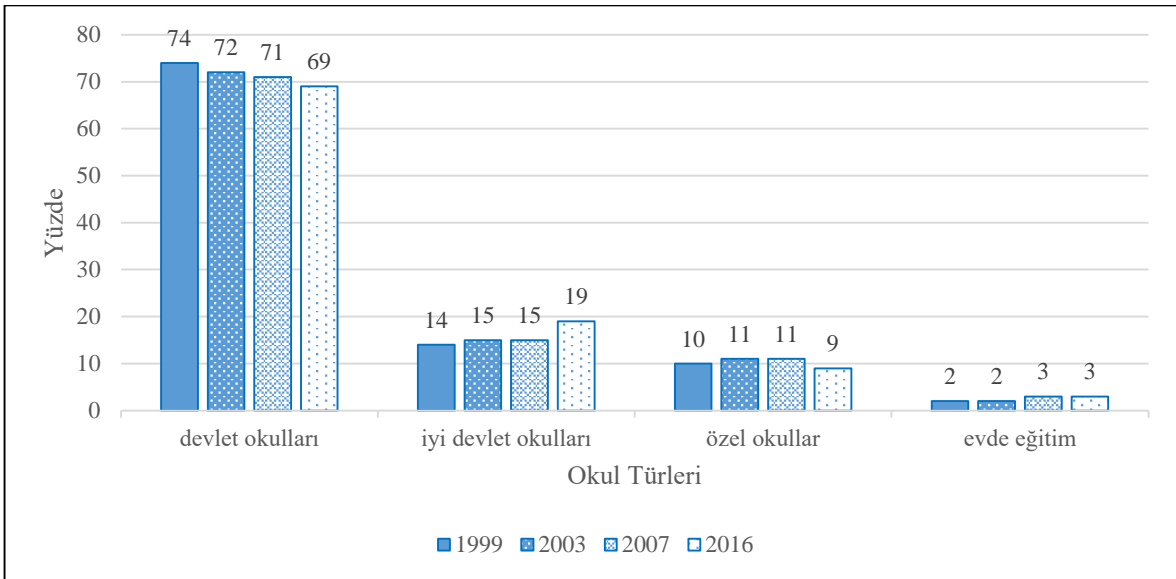
Evde eğitim modeli, ilk geliştiği bu dönemde yasal bir zemine sahip olmadığı için yasal haklar elde etmek amacıyla dernekler kurulmuştur. Isenberg'e (2007, 388) göre bu derneklerin ilki Evde Eğitim Hukuki Yardımlaşma Derneğidir (Home School Legal Defense Association -HSLDA). Gaither'e (2017, 163) 1980-1990 yılları arasında evde eğitimi tercih edenleri Mezhepçiler, Romantikler ve Pragmatistler şeklinde üç grup içinde incelemek mümkündür: *Mezhepçiler*, genel olarak Lee Garth Vigilant'ın evde eğitimi Tanrı'nın tanrısızlığa karşı savaş için çocukları yetiştirmek üzere en iyi seçenek olduğu görüşünden etkilenenlerdir. Çoğunluğu aşırı uçlarda yaşayan Protestanlar olan mezhepçilerin içinde Katolikler ve İslami görüşe sahip aşırı uçlarda yaşayan partizanlar da bulunmuştur. *Romantikler* de mezhepçiler gibi radikal bir gruptur. Romantikler, bilimsel çıktılara son derece önem verirler. Her çocuğun kendine has bir yapısı olduğunu ileri sürerler ve bunu çok önemserler. Bu akımı oluşturanların yine 1970'lerde ortaya çıkan yorumsamacı yaklaşımın savunucuları olduğu ifade edilebilir. Tezcan'a (2013, 52) göre yorumsamacı yaklaşım da işlevselci yaklaşıma tepki olarak 1970'lerde doğmuştur. Bu yaklaşımın temel varsayımı öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkların da eğitim örgütlerinde dikkate alınması gerektiğidir. *Pragmatistler*, mezhepçiler ya da romantikler gibi bir amaç taşımayan ya da herhangi bir felsefi temeli olmayan, duruma göre hareket eden bir gruptur. Bu grup evde eğitimi bazı yönleriyle cazip gören kişilerden oluşmaktadır (Gaither, 2017, 163).

Bu grupların farklı evde eğitim uygulamaları ve evde eğitimin tercih edilme oranının yükselmesi, ABD'nin tüm eyaletlerinde 1980'li yıllar ve 1990'ların başında evde eğitimin yasal temellere oturtulmasını sağlamıştır (Gaither, 2017, 207). Howell ve Sheran'a (2008, 3) göre 1994 yılından itibaren evde eğitim modeli ABD'nin her yerinde artık yasal bir zemine kavuşmuştur. Ancak her ne kadar evde eğitim yasal bir zemine oturtulsa da çok aleni bir şekilde konuşulan bir konu haline hiç gelmemiştir. Çünkü ABD'de eğitim farklı eyaletlerde farklılık göstermektedir (Gaither, 2017, 207). Birçok aile evde eğitimin yasal temelini bilmez ve çocukların eğitiminden okulların sorumlu olduğunu düşünerek çocuklarını okula göndermek zorunda olduklarını düşünürler. Oysa eğitim zorunlu olsa da ailelerin yasal olarak çocuklarını okula gönderme zorunluluğu yoktur. Aileler çocuklarının eğitiminden okulda ya da evde olması fark etmeksizin yasal olarak sorumludur (Mountney, 2009, 13). Aynı durum İngiltere ve Galler'de de geçerlidir (UK Public General Acts/Compulsory education, 1996).

3.3. Evde Eğitim Modelinin Yaygınlığı

Evde eğitim modelini tercih eden velilerin ve devam eden öğrencilerin tam sayısını belirlemek oldukça zordur. Ancak kayıt altına alınan öğrencilerin sayısında her geçen gün artış görülmektedir. Gutterson'a (1993) göre ABD'de bu modele dâhil olan öğrenci sayısı 1985 yılında sadece 50 bin iken 1992 yılında 300 bine yükselmiştir. ABD Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezinin (NCES) verilerine göre ABD'de 1999 yılında 850-900 bin civarında olan evde eğitim öğrenci sayısı; 2003 yılında 1.1, milyon; 2007 yılında 1.5 milyon olduğu tespit edilmiştir (NCES, 2009, 2). Gaither'e (2017, 214) göre bu sayının 2011'de 1.77 milyon (toplam öğrencilerin %3,4'ü) olduğu saptanmıştır. 2016 yılı istatistikleri üzerinden yapılan tahminlere göre ise 2019 yılında bu sayının 2.3 milyonun üzerine çıkması beklenmektedir (Ray, 2018).

1999 ile 2016 yılları arasındaki istatistikler, ABD'de devlet okullarına olan tercihin azaldığını ve evde eğitim modeline olan tercihin arttığını göstermektedir. NCES'nin yapmış olduğu araştırmalarda bu durum açıkça görülmektedir. Grafik 1'de 1999 yılında öğrencilerin %74'ü devlet okullarında kayıtlı iken 2016 yılında bu oran %69'a düşmüştür. Buna karşın, aynı yıllar arasında, iyi devlet okullarında bu oran %14'ten %19'a yükselmiş ve evde eğitim modelini tercih eden öğrenci oranı ise %2'den %3'e yükselmiştir. Özel okullara olan kayıtların yükselmediği söylenebilir (Wang, Rathbun & Musu, 2019, 7). Bu bağlamda evde eğitim modelini tercih eden ailelerin sayısının, iyi devlet okullarındaki artış kadar olmasa da artış gösterdiği ifade edilebilir.

Kaynak: Wang, Rathbun & Musu, 2019, 6

Grafik 1.1999-2016 yılları arasında ABD'de 5-17 yaş aralığındaki öğrencilerin devam ettikleri eğitim kurumları

Ayrıca evde eğitim kendi içinde de çeşitlilik göstermektedir. Yapılan araştırmalar bu çeşitlilik içinde de velilerin tercihlerine ışık tutmuştur. Bazı öğrenciler devlet okullarına kısmi zamanlı kayıt yaptırıp geri kalan zamanında evde eğitim ile devam etmektedir. 1999-2007 yılları arasındaki istatistiklere göre 5-17 yaş arası, kısmi zamanlı okula devam eden ve sadece evde eğitim alan öğrencilerin yaklaşık olarak sayıları ve artış oranları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. ABD’de 1999 ve 2007 yılları arasında 5-17 yaş arası evde eğitim alan öğrencilerin sayıları ve dağılım yüzdesi

Okul Kayıt Durumu	Evde Eğitim Öğrencileri					
	1999		2003		2007	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Toplam	850.000	100	1.096.000	100	1.508.000	100
Sadece evde eğitim alanlar	697.000	82	898.000	82	1.267.000	84
Kısmi zamanlı okula gidenler	153.000	18	198.000	18	241.000	16
Haftada 9 saatten az okula giden	107.000	12.6	137.000	12.5	126.500	11
Haftada 9-25 saat arası okula giden	46.000	5.4	61.000	5.6	112.050	5

Kaynak: NCES, 2009, 2.

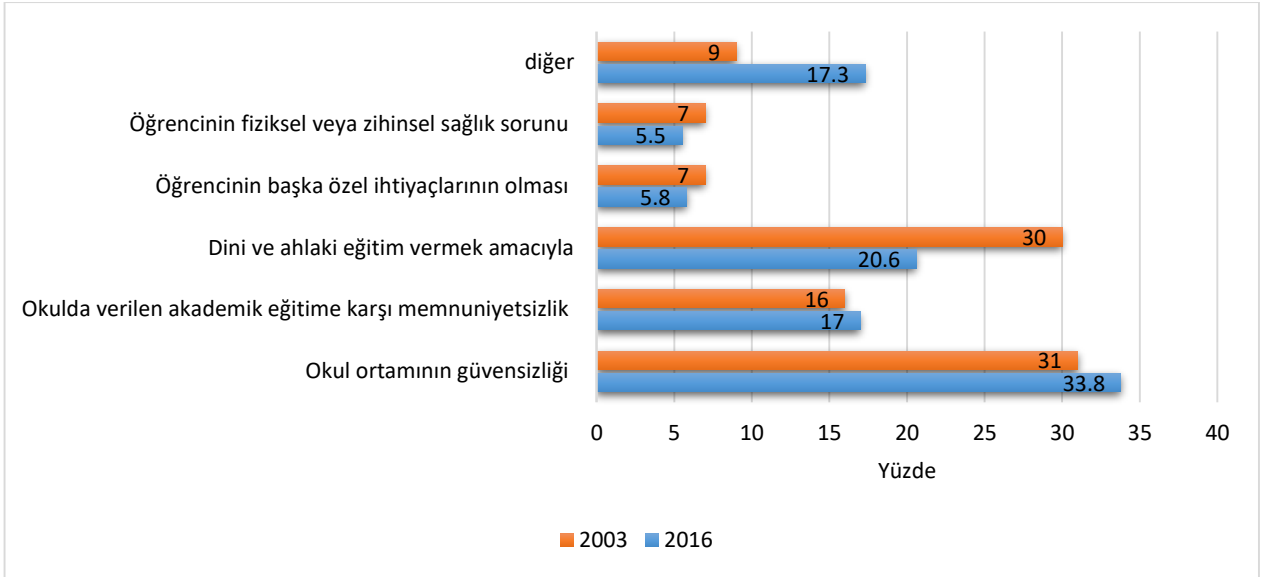
Tablo 1 incelendiğinde, ABD’de evde eğitim alan öğrenci sayısının her geçen yıl arttığı görülmektedir. Oransal olarak bakıldığında, öğrencilerin 1999 ve 2003 yıllarında %82’sinin sadece evde eğitim aldığı, %18’nin ise kısmi zamanlı okula gittiği görülmektedir. 2007 yılında sadece evde eğitim alan öğrenci oranının %84’e çıktığı, kısmi zamanlı olarak okula giden öğrenci oranının ise % 16’ya düştüğü görülmektedir.

İngiltere’de de evde eğitim uygulamasına tabi olan öğrenci sayısı hızlı bir artış göstermektedir. Net sayı belli olmamakla beraber evde eğitim öğrencisi sayısı yaklaşık olarak 80 bin civarındadır. 2017 yılına göre 2018 yılında bu uygulamaya dâhil olan kişi sayısının %27 arttığı tespit edilmiştir. 2013-2014 eğitim öğretim yılından beri 5 yılda sayının ikiye katlandığı görülmüştür (Shipman, 2019). Evde eğitim uygulanan ülke sayısı da zaman içinde artmıştır. Bu ülkelerden bazıları şunlardır: Avustralya, Kanada, Fransa, Macaristan, Kenya, Rusya, Meksika, Güney Kore, Tayland, Litvanya, İspanya, Portekiz, Danimarka, Norveç, Finlandiya, İtalya (Ray, 2015, 1).

3.4. Tercih Edilme Nedenleri

Aileler evde eğitimi birçok nedenle tercih edebilmektedir. Başlangıçta bu modelin tercih edilme nedeni daha çok dini eğitim olsa da günümüzde okul ortamındaki birçok değişken tercih edilme nedenleri arasında yer almaktadır. Gaither’e (2009b) göre, öğrencilerin özel ihtiyaçları, maruz kalınan zorbalık ya da yiyeceklere karşı alerji gibi sağlık nedenleri gibi birçok neden velilerin evde eğitim modelini tercih etmelerine yol açmaktadır.

Yapılan araştırmalarda evde eğitim modeli ile ilgili velilerin görüşü ve bu modeli tercih etmelerindeki en önemli neden sorulmuştur. Princiotta, Bielick & Chapman, (2006, 14) tarafından NCES (Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi) için yapılan 2003 Ulusal Hane Halkı Eğitim araştırmasına göre, velilerin %30’u uygun gördüğü dini eğitimi vermek istediği için bu modelini tercih etmiştir. %31’i okul ortamının güven vermemesi (uyuşturucu veya akran baskısı gibi) nedeniyle bu modeli tercih etmiştir. Bu veliler içinde sadece %16’lık bir kısım okullarda bulunan öğretim kalitesinin düşük olması nedeniyle bu modeli tercih etmiştir. Sağlık nedeniyle bu modeli tercih edenlerin oranı ise sadece %7’dir. Bir başka ifadeyle velilerin %30’u dini eğitim vermek için ve %70’i diğer nedenlerle bu modeli tercih etmektedir. Oysa 2016 yılında yine NCES için yapılan aynı amaçlı araştırmada, dini eğitim için bu modeli tercih edenlerin oranı %20.6 ve daha iyi eğitim için tercih edenlerin oranı ise %17’dir. Okul ortamının güvensizliği nedeniyle tercih edenlerin oranı ise %38.8 olarak saptanmıştır (Grafik 2). Tercihler arasında başı çeken bu üç neden incelendiğinde dini eğitim vermek amacıyla tercih ettiğini ifade eden velilerin oranının düştüğü ve buna karşı daha kaliteli eğitim ve daha güvenli okul ortamı nedenlerini ifade eden velilerin oranının artışta olduğu görülmektedir. Bu bağlamda 1970’li yıllarda evde eğitim modelini tercih etmede en önemli neden dini eğitim vermek iken, birçok farklı kitlenin bu modele dahi olması nedeniyle, dini eğitim verme nedeninin günümüzde daha geri sıralarda kaldığı açıktır.

Kaynak: Princiotta, Bielick & Chapman, (2006, 14) ve Wang, Rathbun & Musu'daki (2019, 36) verilerden uyarlanmıştır.

Grafik 2. ABD'de evde eğitim modeli tercih nedenleri

Ray'a (2019, 1) göre ailelerin evde eğitim konusundaki motivasyonları arasında çocuk için eğitim programını özelleştirmek ve daha spesifik bazı pedagojik yöntemlerin uygulanması, aile bireyleri arasındaki ilişkileri geliştirmek, genç öğrencilere yönelik daha yakın bir rehberlik sağlanmak vardır. Basham, Merrifield & Hepburn'e (2007, 10-11) göre aileler yüksek akademik performansın yanı sıra daha yakın ve daha güçlü ebeveyn-çocuk ilişkisi kurmak için bu modeli tercih etmektedirler.

Ayrıca düşündürücü olan, çok önemli bir diğer faktör de, velilerin okulu yetersizlikle nitelemeleridir. Bu yetersizlik sadece okulun öğrenciler için sağladığı güvenli ortam ile ilgili değildir. Bunun yanı sıra okulun sunduğu akademik düzey ve rehberlik gibi konularda da ailelerin şüpheleri bulunmaktadır. Mountney'a (2009, 17-18) göre veliler, okul sisteminin öğrenci yeteneğini ortaya çıkaracak donanıma sahip olmadığını düşünmektedirler. Ray (2006), ayrıca bu eğitim modeline devam eden öğrencilerin standart akademik testlerde devlet okullarına giden akranlarından % 15-30 düzeyinde daha başarılı olduklarını saptamıştır. Ray (2015, 89) standartlaştırılmış testlere göre, evde eğitim alan siyah öğrencilerin (okuma, dil ve matematik) başarı puanları okullardaki siyah öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bu çalışmaya göre evde eğitim görmek öğrencinin başarı puanını yordamaktadır. Öğrencilerin cinsiyet ve sosyoekonomik düzey değişkenleri kontrol edildiğinde bu yordama düzeyi, okumada %42, dil bilgisinde %26 ve matematikte %23 olarak saptanmıştır.

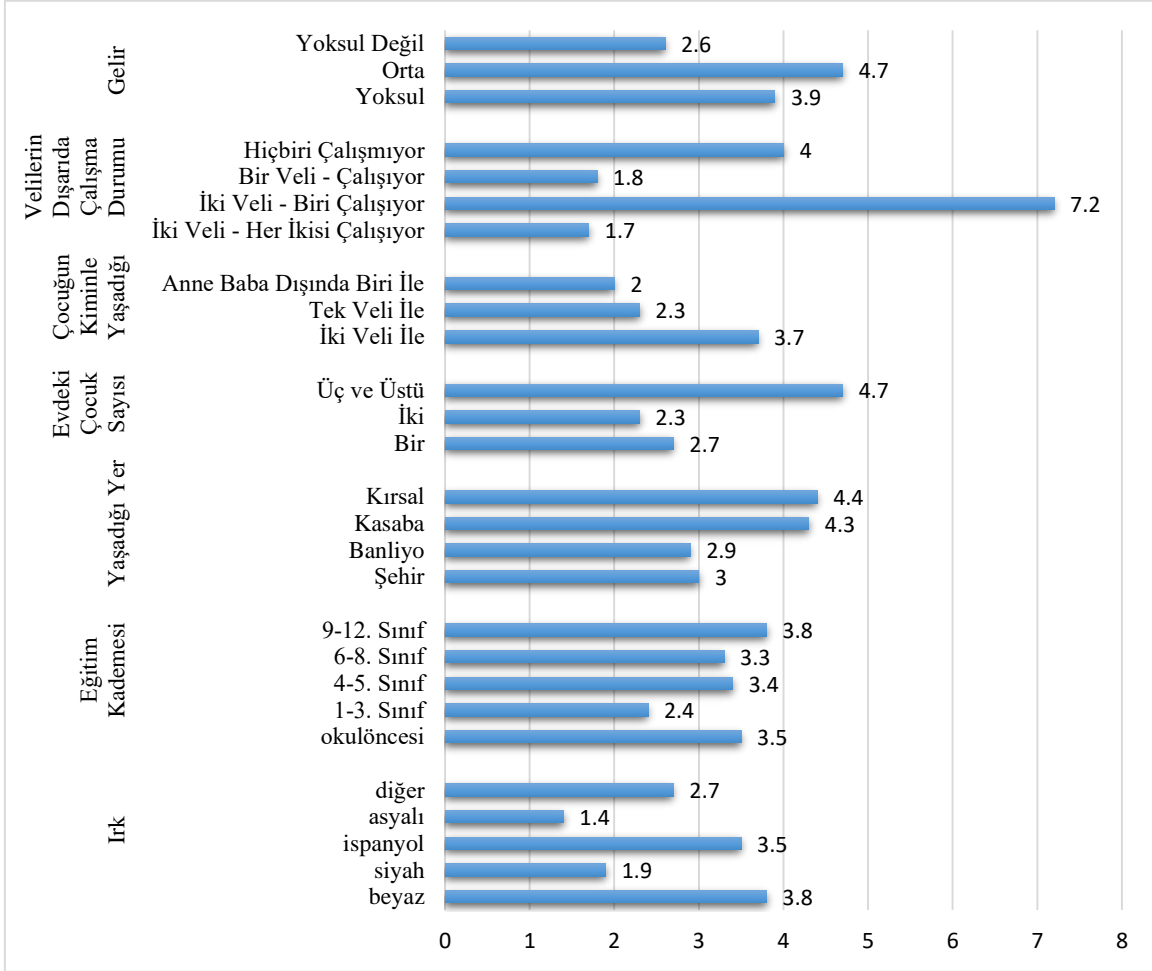
Yapılan araştırmalar, evde eğitim görenlerin elde ettikleri akademik başarının evde eğitim ile ilgilenen kişinin eğitimi ile ilişkili olmadığını saptamıştır. Ray (2006) bu öğrencilerin akademik başarısı evde çocuğun eğitimiyle ilgilenen kişilerin eğitim sertifikasına sahip olup olmadığı ile ilişkili değildir. Ray'ın tespit ettiği bu durum beklenen bir sonuç değildir. Çünkü genel olarak eğitimde, eğitmenin eğitim düzeyi öğrencinin akademik düzeyi üzerinde etkili olduğu düşünülür. Hatta okul modellerinde öğretmenlerin hizmet öncesi ve içi eğitim görmelerinin ya da öğretmenlik için gereken asgari eğitim düzeyi üzerinde yürütülen tartışmalar, genelde öğrenci üzerindeki etkisi düşünülerek yapılan tartışmalardır. Çünkü sonuç olarak okul modelinin çıktısı olan öğrencinin eğitim düzeyinin iyileştirilmesi istenir. Bu durum okul kurumunun evde eğitime göre ortaya koyacağı en büyük farkı tartışmaya açabilir bir sonuçtur. Okul kurumunun profesyonel bir kadroya sahip olması beklenir ve kurumun bu profesyonel kadroyla eğitim faaliyetini daha iyi ve daha ehil bir şekilde yerine getirdiğine inanılır. Bu tezin ortadan kaldırılması veya zayıflaması okul kurumunun gerekliliğini ciddi bir şekilde tartışmaya açacaktır. Zira Ray'ın (2006) araştırması kolejlerin kabul için dikkate alınan SAT ve ACT sınavlarının sonuçları üzerinden yapılmıştır ve bu araştırmada evde eğitim gören öğrencilerin bu sınavlarda genellikle ortalamının üzerinde puan aldıkları saptanmıştır.

3.5. Tercih Eden Aile Profili

Okulda eğitim fikri çoğu ailenin öncelikle tercih ettiği eğitim şeklidir. Ancak okul sisteminin bazı ailelerin beklentilerini karşılayacak düzeyde olmaması evde eğitimin tercih edilmesine yol açmaktadır. Ancak bu modelin tercih edilmesinde ailelerin sahip oldukları bazı özellikler önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin ailenin hangi

sosyoekonomik katmanda bulunduğu, eğitim düzeyi, çocuk sayısı, anne ve babanın birlikte olup olmaması ya da her iki velinin çalışıp çalışmadığı gibi durumlar bir ailenin bu modeli tercih edip etmediğini etkilemektedir.

2016 yılında NCES için yapılan hane halkı eğitim araştırmasında evde eğitimi tercih eden ailelerin profili çıkarılmıştır. Bu çalışmada ABD’de bulunan toplam öğrencilerin %3,3 evde eğitimi tercih etmiştir. Bu araştırma sonuçlarının bir kısmı Grafik 3’te verilmiştir.

Kaynak: Wang, Rathbun & Musu'daki (2019, 36) verilerden uyarlanmıştır.

Grafik 3. ABD'de evde eğitim modeline dahil ailelerin profili

Grafik 3'e göre evde eğitim çok farklı aileler tarafından tercih edilmektedir. Ancak burada ailelerin geliri ile ilgili değişken dikkat çekmektedir. Bu modele dâhil olan ailelerin daha çok orta gelire sahip aileler olduğu görülmektedir. Yoksul aileler ise ikinci sırada gelmektedir. Genel olarak orta gelir grubu aileler, 1999 yılından sonra yapılan tüm istatistiklerde evde eğitim modeline dâhil olan aileler arasında birinci sırada gelmektedir (Wang, Rathbun ve Musu, 2019, 55). Ancak Welner ve Welner (1999) bu modeli tercih eden ailelerin daha çok orta dereceden daha yüksek gelire sahip olanlar olduğunu ifade etmiştir. Lyman (1998) tarafından 1657 aile ve modeldeki 5042 çocuk üzerinde yapılan bir çalışmada babaların % 17,3'ünün muhasebeci ve mühendis, % 16,9'unun profesör, doktor veya avukat, % 10,7'sinin iş adamı olduğu; annelerin ise % 87'sinin ev hanımı olup çocuklarının eğitimiyle ilgilendiği görülmüştür.

Grafik 3'te bu modeli tercih eden velilerin çalışma ve öğrencinin kiminle yaşadığı durumlarına bakıldığında, iki velisi ile birlikte yaşayan ve velilerden sadece biri dışarıda çalışan aile tipi daha yüksek bir orana sahip olduğu görülmektedir. Genel olarak bu durum 1999 yılından sonra yapılan tüm istatistiklerde geçerli olduğu görülmektedir (Wang, Rathbun ve Musu, 2019, 55). Bu anlamda evde eğitim gören öğrenci ile ilgilenilmesi gerektiği için velilerin birlikte yaşıyor olması ve bu velilerin sadece birinin dışarıda çalışıyor olması bu modele dâhil olmada önemli bir etken olduğu ifade edilebilir. Her iki velinin dışarıda çalışıyor olması durumunda evde eğitimle ilgilenen birinin olmaması ya da daha kısıtlı zaman kalıyor olması nedeni bu profile sahip olan velilerin bu modeli çok fazla tercih etmemelerine neden olmuş olabilir. Her iki velinin evde olması ve çalışmıyor olması durumunda da oran yükselmektedir. Ancak

birinin evde diğerinin dışarıda çalışıyor olması durumu kadar değildir. Bielick, Chandler ve Broughman (2001, 8) göre evde eğitim velinin zaman harcamasını gerektirir bu nedenle evde eğitim genellikle iki ebeveynli ailelerin tercih ettiği bir modeldir. Biri dışarıda çalışırken diğeri evde eğitim faaliyetlerini yürütür.

Grafik 3'te çocuk sayısı değişkeni incelendiğinde ise üç ve üstü çocuğa sahip olan velilerin oranının iki ve tek çocuğa sahip olan velilerin oranlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Genel olarak bu durumun 1999 yılından sonra yapılan tüm istatistiklerde geçerli olduğu görülmektedir (Wang, Rathbun ve Musu, 2019, 55). Okul eğitiminin masraflı olduğu düşünüldüğünde bu durumun gerekçesi anlaşılabilir. Okul masraflarından tasarruf etmek için çok sayıda çocuğa sahip olan ailelerin bu modele yönelmesinin geleneksel okula göre ekonomik yönden aile için daha avantajlı olduğu ifade edilebilir.

Grafik 3'te ailelerin yaşadığı yer de önemli olan değişkenlerden biri olarak görülmektedir. Şehir ya da şehir banliyösünde oturanlar evde eğitim modeline daha az dâhil olmuşken şehir dışında yaşayanlar (kasaba ya da kırsal kesim) daha çok dâhil olmuşlardır. Genel olarak bu durumun 2007 yılından sonra yapılan istatistiklerde geçerli olduğu görülmektedir (Wang, Rathbun ve Musu, 2019, 55).

Aileler arasında hangi ırktan gelen ailelerin daha yoğunlukta olduğuna bakıldığında ise beyazların en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. Gaither'e (2017, 245) göre evde eğitim modelini, daha önce beyazların tercih ettiği bir model olsa da, zaman içinde daha çeşitli bir yapıya bürünmüştür. 2011 yılındaki dağılıma göre Amerikalı beyaz oranı %75-77'lere düşerken, siyahilerin oranı %8'lere yükselmiştir. İspanyolların oranı %15, Asyalı oranı %4 ve diğer grupların oranı %4 olmuştur.

Velilerin çocuk eğitimi ile ilgili düşünce şekli de bu modele dahil olup olmama durumlarını etkilemektedir. Rivero'ya (2008, 190) göre bu sistemde yetişen çocuklar toplumda yer alabilmek için yirmi iki yaşını beklemek zorunda değildir. Bu bağlamda evde eğitim modelinde, çocukların daha erken iş hayatına atılmasının mümkün olabileceğini düşünen veliler de bulunmaktadır. Çünkü aileler, evde eğitim modelinde yetişen çocukların entelektüel, sosyal, duygusal, psikolojik ve ruhsal tüm ihtiyaçlarının okul ortamında yetişen çocuklara göre daha iyi karşılandığını düşünmektedirler. Bu aileler arasında politik tercihi sonucunda evde eğitim modeline geçmiş olanlar da vardır. Mountney'e (2009, 14-15) göre bazı aileler, devletin yetkilileri tarafından hazırlanan programlara tepki göstermektedir. Bu aileler, bu programalar aracılığıyla devletin çocukları kendi işine geleceği şekilde yetiştirdiğini ifade etmektedirler. Bu programlarla çocukları hükümet talepleri doğrultusunda şekillendirmek için çocukların üzerinde bir tür baskı oluşturulmaktadır. Bazı aileler, bu baskıların insani ve pedagojik açıdan yanlış olduğunu düşünmektedirler. Bu aileler genel olarak çocuklarının daha mutlu olabileceklerini düşündükleri evde eğitimi tercih etmektedirler. Öte yandan bazı veliler okula temkinli yaklaşarak, okulun çocuk ile veli arasındaki mesafeyi uzaklaştırdığını ifade etmektedir. Rivero'ya (2008, 16) göre, "çocuklar okulda buldukları saatlerde bizim neler yaşadığımıza tanık olmamaktadırlar. Bizim yaptığımız hataları ve bu hatalar karşısında neler yaptığımızı görme fırsatını kaçırmaktadırlar. Oysa evde bulunurlarsa bizi daha çok gözlemleme fırsatına sahip olurlar. Yaptığım hatalarımı özellikle görmelerini isterim. Yazı yazarken, yemek yaparken ya da günlük normal aktivitelerde yaptığım hataları görmelerini isterim ve bu hatalarla ilgili kendimle konuşurken (Ha... Tamam, bu iyi olmadı, bu yüzden düzeltmem lazım) duymalarını isterim. Bu durum onların zamanla kendi kusurlarına karşı daha hoşgörülü olmalarını sağlar".

3.6. Yöneltilen Eleştiriler ve Cevaplar

Evde eğitim modelini tercih eden aileler birçok eleştiriye maruz kalmaktadır. Bu eleştirileri iki farklı noktada toplamak mümkündür. Birincisi öğrenci gelişimi odaklı eleştirilerdir. İkincisi ise toplum odaklı eleştirilerdir. Öğrenci gelişimi odaklı eleştiriler, öğrencenin bireysel gelişimi üzerinden yürütülmektedir. Bu noktadaki en büyük eleştiri, Petrie'ye (1995) göre evde eğitim gören öğrencinin yeterli sosyal gelişim sağlamasının mümkün olamayacağı yönündedir. Günümüzde İngiltere'deki yetkililer evde eğitimin öğrenciler için sosyal izolasyon riski taşıdığını ve bu çocukların risk altında olduklarını ifade etmektedirler (Fortune, 2005). Romanowski'ye (2001, 81) göre, evde eğitim öğrencilerinin farklı görüş ve yaşam biçimleriyle karşılaşma imkânları yoktur. Bu nedenle gerçek yaşamdan izole durumundadırlar, bundan dolayı onların sosyal etkileşim becerilerini geliştirme imkânları ortadan kalkmakta ve bir anlamda sosyalleşme bağlamında "engelli" durumuna düşmektedirler. Reich, (2002) göre, evde eğitim gören öğrenciler her ne kadar aileleri tarafından sosyal alanlara dâhil edilmiş olsalar da sağlıklı bir sosyalleşme şansı elde edemezler. Çünkü ailelerin çevreleri kısıtlıdır ve bu durum çocukların kapalı bir devre içinde kalmalarına neden olmaktadır.

Oysa yapılan araştırmalarda bu öğrencilerin sosyal yönden geri kaldıklarına dair herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Mitchell'in (2001, 178) yapmış olduğu nicel ve nitel çalışmada ailelerden veri toplamıştır. Bu araştırma sonucunda çocukların seçim yaptıklarını, sosyal deneyimlerini özümseyip yorumladıklarını ve kendi sosyalleşmelerinde aktif ajanlar olduklarını saptamıştır. Ayrıca bu modeli tercih eden ailelerin, başkalarına saygı,

sorumluluk, dürüstlük ve nezaket içeren “sosyalleşmiş bir çocuğun temel özellikleri” üzerinde de anlaşıklarını saptamıştır.

Mecham (2004, 66), yapmış olduğu araştırmada bu modeli tercih eden annelerin okuldaki sosyalleşmenin, sadece aynı yaş grubu arasında gerçekleşmesinden dolayı, yeterli bir sosyalleşme olmadığını düşündüklerini saptamıştır. Oysa bu aileler, çocuklarına farklı gelişim düzeyine sahip bireyler arasında sosyalleşme sağladıklarını ve bunun daha doğru bir sosyalleşme olduğunu ifade etmişlerdir. Öte yandan öğrenci sürekli olarak ailesiyle birlikte olduğu için ailenin bu tür ortamlara çocuğuyla birlikte girme şansı artmaktadır. Rivero’ya (2008, 190) göre evde eğitim modeli, ailelere daha çok birlikte olma şansını da vermektedir. İngiltere’de Ulusal Eğitim Araştırmaları Vakfı tarafından yapılan araştırmada da bu ailelerin çeşitli sosyalleşme ortam ve etkinlik fırsatlarını kullandıklarını göstermektedir. Bunların arasında evde eğitim modelini tercih eden diğer aileler, arkadaşlar, spor programları, internet, dini cemaatler ve diğer topluluklar vardır (Atkinson, Martin, Downing ve diğerleri, 2007).

Bu alanda yapılan birçok çalışma evde eğitim modeliyle yetişen çocuklar ile okul eğitimi ile yetişen çocuklar arasında sosyal gelişim yönünden farklılık olup olmadığını araştırmıştır. Shyers (1992), yapmış olduğu araştırma ile çocukları serbest oyun ve grup etkileşimi etkinliklerinde gözlemlemiştir. Bu araştırmada, devlet okulu çocuklarının evde eğitim görenlere oranla çok daha fazla problemlili davrandığı saptanmıştır. Araştırmacıya göre bunun nedeni öğrencilerin çevrelerinden kazandıkları davranış kalıpları olabilir. Okul ortamındaki öğrenciler kendi akranlarından davranış kalıpları kazanırken evde eğitim gören öğrenciler ise kendi velilerinden davranış kalıpları kazanmışlardır. Ray’a (2006) göre, evde eğitimi tercih eden ailelerin çocukları sosyal, duygusal ve psikolojik gelişimleri daha iyidir. Çocuklar üzerinde yapılan araştırmalar bu çocukların tutum ve becerileri, akranlarıyla iletişim kurma, öz benlik algısı, liderlik davranışları, aile fertleri ile bağları, kamu hizmetlerine katılmaları ve öz saygıları bakımından daha iyi gelişmiş olduklarını göstermektedir.

Ayrıca Medlin (2013, 284) bu öğrencilerin sosyal yönden gelişmelerini ele alan araştırmaları incelemiştir. Geleneksel okullara devam eden öğrencilerle karşılaştırıldığında, daha kaliteli arkadaşlıkları ve ebeveynleri ve diğer yetişkinlerle daha iyi ilişkileri olduğunu göstermektedir. Evde eğitim alan öğrenciler mutlu, iyimser ve hayatlarından memnundurlar. Ahlaki davranışları, en azından diğer çocukları kadar ileridir ve bencilce davranma olasılıkları daha düşüktür. Ergenler düzeyinde, güçlü bir sosyal sorumluluk duygusuna sahiptirler ve akranlarından daha az duygusal kargaşa ve problemlili davranışlar sergilemektedirler. Üniversiteye devam edenlerin ise sosyal ilgileri yüksektir ve bu kişiler yeni deneyimlere açıktır. Yetişkinler incelendiğinde bu kişilerin işsiz olmadıkları ve çalışma hayatlarında başarılı oldukları görülmüştür.

Knowles (1991) ise evde eğitim gören bireyleri yetişkinlik döneminde araştırmıştır. Araştırmacı, bu kişilerde dezavantajlı olduklarını gösteren herhangi bir fark bulunmadığını ifade etmiştir. Bu yetişkinlerin üçte ikisi normal yaşta evlenmiştir ve herhangi bir sosyal yardıma ihtiyaç duymamaktadırlar, ayrıca hiçbirisi de işsiz değildir. Smedley (1992), kişisel etkileşim ve iletişim araştırmalarına göre, evde eğitim gören öğrenciler, devlet okulu veya özel okula gönderilen öğrencilerden daha olgundur ve daha iyi sosyalleşmektedir. Moore’e (1986) göre, evde eğitim öğrencileri devlet okulu akranlarına göre daha arkadaş canlısı olduklarını ve yaşlandıkça akran değerlerinden daha bağımsız olduklarını ifade etmektedir. Araştırmacıya göre bunun nedeni ev ortamının okula göre daha iyi düzenlenmiş olmasıdır. Bu nedenle yetişen bireyler daha mutlu, daha düşünceli, daha yetkin ve girişken olmaktadır. Yin, Zakaria ve Baharun’a (2016, 69-70) göre bu çocukların sosyalleşmesinde bir eksiklik olmadığı gibi akademik kazanımların elde edilmesi konusunda da sorun yaşanmadıkları birçok çalışmada ortaya konmuştur.

Evde eğitim modeline yönelik yapılan ikinci eleştiri toplum odaklı eleştirilerdir. Bu noktada yöneltilen eleştiriler, evde eğitim yapan bu aileleri toplumsal sorumsuzlukla suçlamaktadır. Ayrıca evde eğitim modelinin toplumsal bütünleşme çabalarına zarar verdiğini iddia etmektedir. Apple (2000), bu eğitim modelinin toplumsal yarar getirmediğini ve bu ailelerin tercihinin bencilce olduğunu ifade etmektedir. Çünkü okul kurumu topluluk duygusunu ekonomik bir şekilde inşa etmenin bir yoludur. Lubienski’ye (2000, 207) göre evde eğitim kamu yararı yerine kişisel çıkarlar üzerine odaklanarak kamu yararını iki şekilde zedelemektedir. Birincisi, çocukları devlet okullarından çekerek bu okulların sosyal sermayesinin zayıflamasına ve geri kalan çocukların zarar görmesine yol açmaktadır. İkincisi ise, bir strateji olarak, eğitimin demokratik bir kurum olarak daha fazla iyileştirilmesi ve daha duyarlı hale gelmesini engellemektedir.

3.7. Evde Eğitimin Zorlukları

Evde eğitim modelini tercih eden aileler, devlet tarafından kendilerine ücretsiz olarak sunulan eğitim hizmetini kullanmadıklarından bu haktan feragat etmiş sayılırlar. Ancak bu haktan feragat etmek bu ailelere büyük yükler ve sorumluluklar getirmektedir. Çünkü bu modelde, okul kurumunun öğrenciye sunduğu hizmetlerin aile tarafından sunulması gerekir. Ayrıca aile bu modeli tercih ettiğine göre okulun sunduğu hizmetleri daha nitelikli bir şekilde sunacağını kabul ettiği ifade edilebilir.

Bu modelde ailenin, öğrencinin eğitimine zaman ayırması gerekir. Mountney (2009, 25) göre ailenin eğitim için zaman ve enerji ayırması ailenin gelir kaybı anlamına gelmektedir. Bu bağlamda çekirdek aile tipinde eşlerden biri öğrencinin eğitim ile ilgilenmesi gerekir. Wang, Rathbun & Musu (2019), bu nedenle evde eğitim modelini tercih eden ailelerin çoğu birlikte yaşayan anne babalar olduğu görülmektedir. Bunlardan birinin dışarıda çalışmakta olduğu diğeri ise çocuğun eğitimi ile ilgili evde olduğu görülmektedir. Bu bağlamda evde eğitim ile ilgilenen velinin dışarıda çalışmadığı için gelir kaybına uğradığı ifade edilebilir.

Öte yandan ailelerin eğitim konuları ile ilgili yeterlilik düzeyleri karşılaşılan zorluklardan biridir. Mountney'e (2009, 25) göre öğrencinin eğitim düzeyi yükseldikçe ailenin eğitim faaliyetlerini yürütmesi daha zor bir hal alır. Bu bağlamda aileler eğitimin ilk kademelerinde öğrencinin eğitimi ile ilgilenmesi mümkün olmaktadır, ancak öğrencinin eğitim kademesi yükseldikçe ailelerin bu modeli devam ettirmek için profesyonel eğitimcilerden yardım almaları gerekir. Bu durum da aileye ek maliyet getirmektedir. Ailenin eğitim konusu ile ilgili yeterlik sorunu sadece akademik anlamda ortaya çıkmaz. Bunun dışında eğitim faaliyetleri için kaynakların seçiminden öğrenciye eğitim rehberliğine kadar birçok alanda kendini gösterir. Okul kurumunun verdiği tüm bu hizmetlerden feragat edildiğine göre ailenin bu hizmetleri daha nitelikli bir şekilde vermesi beklenir. Ancak evde eğitim kişisel karara bağlı olduğu gibi ortaya çıkan problemlerin de kişisel olarak değerlendirmesi gerekir. Bu bağlamda ortaya çıkan durumun bir problem mi yoksa bir avantaj mı olduğunu ifade etmek zor olabilir. Örneğin bazı aileler bunu bir zaman kaybı ve maddi kayıp olarak değerlendirirken diğerleri bunu çocukları ile daha çok zaman geçirmek olarak değerlendirebilir. Bu kişiden kişiye değişebilir bir durumdur.

3.8. Türkiye'deki Durum

Eğitim, sistemlerin toplumsal gelişimi için kullanabileceği en önemli araçlardan biridir. Tüm dünyada İnsani Gelişmişlik İndeksi hesaplamalarında da üç faktörden biridir. Bu nedenle hükümetler bu alana yatırım yapmaktadırlar. Ulusal ekonomi iyi durumda olmasa da getirisi çok uzun vadede olsa da, yatırım alanları arasında ihmale gelmez bir alandır. Hükümetler eğitimi geliştirmek için çocuk başına düşen para miktarını arttırmayı arzular. Evde eğitim modelini tercih eden aileler çocuklarının eğitim giderlerini üstlendiklerine göre, devlet tarafından çocuğa ayrılan bu payı kullanmamaktadırlar. Bu nedenle devlet okullarına giden öğrenciler için öğrenci başına düşen miktar daha yüksek olarak görülür. Bu açıdan bakıldığında ailelerin kendi çocuklarının eğitim yükünü üstlenmesi hükümetler için sevindirici bir durumdur. Çünkü bu sayede hükümetlerin eğitime ayırmış olduğu çocuk başına düşen para miktarı artmış olur. Bu sayede yapılması gereken yatırımlar ve iyileştirmeler az da olsa artar.

Ancak Türkiye'de evde eğitim modelinin yasal bir zemini yoktur. Çünkü evde eğitim sadece ailelerin seçimi olup çocukların eğitimini ilgilendiren hükümetler için ekonomik göstergelerde iyileşme sağlayan bir konu değildir. Evde eğitim konusu toplumsal yarar çerçevesinde değerlendirilmesi gereken bir konudur. Eğitimin zorunlu olması ve devlet denetimi olması da bu yüzdendir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982) madde 42'de eğitimin zorunlu ve devlet okullarında parasız olduğu ifade edilmiştir. Aynı zamanda eğitim ve öğretimin, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, devletin gözetim ve denetimi altında yapılacağını ve bu esaslara aykırı eğitim ve öğretimin yapılamayacağını da ifade etmektedir. Eğitim Temel Kanunu (1973) madde 18'de ise Türk Millî Eğitim Sistemi'nin, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere, iki ana bölümden meydana geldiğini, örgün eğitimin, okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsadığını ifade etmektedir. Bu bağlamda Türkiye'de zorunlu temel eğitim okul modeli ile icra edilir. Bir başka ifade ile zorunlu temel eğitim sadece okul kurumlarda yapıldığı takdirde tanınırlığı söz konusudur. Okul kurumu dışında yapılan eğitim yasalar tarafından tanınmış bir eğitim değildir. MEB (1961) İlköğretim ve Eğitim Kanun'da ise öğrencinin okula gelmesini zorunlu kılmaktadır. Öğrenci okula gelmediği takdirde öğrencinin velisine mülki amirlerce tebligat yapılır ve öğrencinin okula gelmediği her gün için idari para cezası uygulanır. Bu para cezasına rağmen öğrencisini mazeretsiz olarak okula göndermeyen veliye daha yüksek bir idari para cezası verilir. Bunun da dışında Türk Ceza Kanunu (2004) madde 233'e göre "aile hukukundan doğan bakım, eğitim veya destek olma yükümlülüğünü yerine getirmeyen kişi, şikâyet üzerine, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır" hükmü de dikkate alındığında, temel eğitim düzeyindeki bir öğrencinin okula gönderilmesi aile için yasal bir zorunluluk olduğu açıktır. Bu nedenle Türkiye'de evde eğitim için yasal bir zemin bulunmamaktadır.

Ancak Türkiye'de yasal bir zemin bulunmamasına rağmen bu tür bir model için kullanılabilir alt yapı bulunmaktadır. Çeşitli dijital platformlarda okul programlarının tamamını takip etmek mümkündür. Eba, Morpa kampus, E-kolej, Okulistik, Vitamin eğitim gibi ücretli ya da ücretsiz bir çok internet sitesi buna örnek olarak gösterilebilir. Teknik olarak erişimi kolay olan bu platformlar günümüzde sadece okul eğitiminde hem öğretmenler hem de veliler tarafından öğrenciler için destek amaçlı kullanılmaktadır.

3.9. Covid-19 Salgını

2019 sonlarında Çin’de başlayan ve Ocak 2020’den itibaren dünyaya yayılan Covid-19 hastalığı dünya çapında bir sorun haline gelmiş sosyal hayattan ekonomiye kadar hayattaki birçok alanı felç etmiştir. Hastalığa karşı henüz bir aşı ya da ilaç bulunmadığı için ve sosyal ortamlarda bulaşma riski yüksek olduğu için birçok kurum ve işyeri kapatılmış ve tüm dünyada daha önce görülmemiş düzeyde karantina dönemi başlamıştır. United Nations (2020) göre, 2020 Mart-Nisan döneminde bu salgından dolayı tüm dünyadaki öğrencilerin %90’ının okulu kapanmıştır. Bu okullar arasında tüm düzeylerde okullar bulunmaktadır. Li ve Lalani’ye (2020) göre COVID-19, tüm dünyada okulların kapatılmasına neden oldu. Küresel olarak 1,2 milyardan fazla çocuk sınıflarına dönememiştir. Bu nedenle eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi için diğer yöntemler tercih edilmeye başlanmıştır. Bunlar radyo, TV, basılı yayın ve online kanallardır.

Bu dönemde neredeyse dünyadaki tüm ülkeler okulların kapatılmasından dolayı dijital platformlarla uzaktan eğitime yönlendiği görülmektedir. Uzaktan ve evde yapılan bu eğitim için kısa sürede birçok platform, program ve içeriğin hazırlanmasına yol açmıştır. Böylece eğitim kurumları bu platformları ve içerikleri zenginleştirme yoluna gitmiştir. Bu bağlamda bakıldığında evde eğitim kısa sürede muazzam gelişme göstermiş ve yaygınlaşmıştır. Bu nedenle günümüzde zorunlu da olsa evde eğitimin de şekli değişmekte ve içerik yönünden zenginleşmektedir.

Zorunluluk haline gelen evde eğitim hükümetler, veliler, öğretmenler ve STK’lar tarafından desteklenir hale gelmiştir. Bu değişim içinde evde eğitim modelinin elde ettiği en büyük avantaj, meşrulaşmasıdır. Çünkü daha önce eleştirilere maruz kalan model salgın nedeniyle tüm taraflarca desteklenir hale gelmiştir. Ayrıca daha önce çok az kesim tarafından bilinen model tüm dünyada okullara bir alternatif olarak düşünülebileceği bir noktaya gelmiştir. Başka bir ifadeyle Covid-19 salgını evde eğitim modeli için bir fırsat yaratmıştır. Evde eğitim modeli bu süre içinde doğru sonuçlar verebileceğini göstermesi halinde gelecekte eğitim sistemleri geleneksel okul modelleri yerini bu yönde geliştirmesi mümkündür.

Bunun nedeni, yüzeysel düşünüldüğünde, modelin güçlü yönlerinde yatmaktadır. Örneğin veliler için çocukların daha güvenli bir ortamda olması önemli bir durumdur. Öğrenciler için ise ev rahatlığına ve eğitimini istediği saatte görebileceği gibi bir seçeneğe sahip olması öğrenci açısından tercih edilir bir durumdur. Çünkü çevrimiçi eğitim içeriği istendiği zaman erişilebilir bir içeriktir. Ayrıca öğretmene de çalışmada esneklik kazandırdığı açıktır. Ancak uzun vadede düşünüldüğünde eğitimde kalite sorunu ve öğrencilerin sosyal yönden gelişmeleri büyük bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

4. Sonuç ve Öneriler

Evde eğitim, gelişmiş ülkelerde ailelerin çeşitli nedenlerle çocuklarını örgün eğitim kurumlarına göndermeyip gerekli kazanımları, farklı kaynaklar üzerinden çocuklarına sağlayarak ya da bizzat kendilerinin ilgilenmesi yoluyla, kazandırdığı eğitim uygulamasıdır. Böyle bir eğitim uygulamasının benimsenmesi, çeşitli kültürlerden gelen ya da farklı dini bakış açılarına sahip ailelerin çocuklarına istedikleri eğitim programlarını sunmalarını mümkün olmaktadır. Ayrıca bu sayede aile kendi çocuğuna, okulun sunduğu imkânlardan daha iyi imkânlar sunarak, çocuğunun akademik performansını da arttırabilir ve çocuğu daha güvenli ortamda tutabilir.

Ancak sosyolojik olarak eğitim kurumu denildiğinde öğrencinin bireysel başarısından ve sosyal uyumundan çok daha fazlası kastedilmektedir. Dünyanın hemen hemen her ülkesinde tüm vatandaşların zorunlu eğitime tabi tutulmasının birçok nedeni vardır. Bunların arasında mevcut rejim şeklinin ülke vatandaşlarına anlatılması, benimsetilmesi ve daha güçlü kılınmasıdır. Çünkü toplumlar elde ettikleri başarıları korumak, devam ettirmek ve güçlendirmek isterler. Bu nedenle yüzyıllardır geliştirilen eğitim kurumu tüm vatandaşları aynı süreçten geçirmektedir. Bu sayede ülkenin belirlediği toplumsal vizyon vatandaşlarla paylaşılmış olur. Bu süreçte önceden belirlenmiş değerler, daha düzenli ve daha ekonomik bir şekilde gelecek nesillere aktarılır. Toplumlar bu amaca yönelik bugün bildiğimiz okul modelini yaratmıştır. Okul modeli sayesinde toplumun tüm fertlerini aynı deneyimin birer parçası olmalarını sağlamak mümkün olmaktadır. Ancak evde eğitimi tercih eden ailelerin çocukları, toplum için zorunlu görülen bu ortak deneyimlerin birer parçası olmaktan uzak kalmaktadır. Lubienski’ye (2000, 208) göre bu nedenle toplumsal demokrasi ve sivil toplum temellerinden zayıflamaktadır.

Bu model, bireysel anlamda öğrencinin akademik başarısı ya da sosyal olarak uyumu konusunda avantajlar sağladığı görüncü de okulun toplumsal yapıyı korumaya yönelik işlevine zarar verebilir. Örnek olarak, okulun ortak kültür yaratma faktörü göz önünde bulundurulsun. Ülke çapında toplumda tutkal görevi gören ortak kültür, okul tarafından aktarılmaktadır. Evde eğitim modelini seçen aileler her ne kadar akademik ve sosyal uyum alanlarında başarı sağlamış olsalar da her aile kendi çocuğuna sadece kendi kültürünü aktarabilir. Bu durumda ülke çapında ortak bir kültürden söz etmek mümkün olmayacaktır. Toplum, çok kültürlü bir yapıyı kabullenecek bir yapıda değilse toplumsal sorunların çıkması kaçınılmazdır. Ayrıca okul kültür aktarımında seçici davranır. Okul, toplumda devam ettirmek istediğimiz kültürel değerleri seçerek nesillere aktarır. Aile kendi kültürünü aktardığında seçicilik işlevi olmadığı için

kültürün olumlu ve olumsuz tüm faktörleri aktarılmış olur. Ayrıca okul sistemi, çocukları koruma işlevine de sahiptir. Çocukların okula gitmesi onların sağlıklı bir ortamda gelişmelerinin denetlenmesini daha kolay hale getirmektedir. Bu sayede çocukların, çocuk işçilik, erken evlilik, çocuk istismarı gibi durumlardan korunmaları da mümkün olmaktadır.

Covid-19 salgını ile beraber uzaktan eğitim modelleri zorunlu olarak yaygınlaşmış tüm dünyada desteklenir hale gelmiştir. Sonuç olarak, eğitimin uzaktan ve dijital platformlarda gerçekleştirildiği evde eğitim belirgin yükselişle birlikte eğitim dramatik bir değişime uğramış ve değişimin süreceği düşünülmektedir. Bu noktadaki en büyük değişim eğitimin ev ortamına taşınmış olmasıdır. Hiç kimse bir salgının etkilerinin insanlığı bu düzeyde etkileyeceğini tahmin etmemiştir. Ancak bugün bunu yaşıyoruz. Bununla birlikte daha önce eleştiri konusu olan evde eğitim modeli tüm aileler, eğitimciler, hükümetler ve sivil toplum örgütleri tarafından desteklenip yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır. Bu nedenle evde eğitim modelinin, ailelere getirdiği “avantajlar” da düşünüldüğünde, büyük bir gelişme potansiyeline sahip olduğu açıktır. Bu potansiyel göz önüne alındığında geleneksel okul modelinin önüne geçebileceği düşünülmektedir. Ya da geleneksel okul sistemlerinin evde eğitim yönünde gelişmesine neden olabileceği düşünülmektedir. Bu süreç içinde evde eğitimin dezavantajlarının görmezden gelinmesi geleneksel eğitimin sunduğu avantajların önüne geçebilir. Bu nedenle bu değişim süreci dikkatle izlenmelidir. Öğrenciler, veliler, öğretmenler, okullar ve eğitim sistemleri eğitim alanında gelecek nesiller için yeni bir eğitim modeli yaratmak üzereyiz. Bu modelde evde eğitim modelinin baskın olabileceği düşünülmeli, sunduğu imkânlardan yararlanılmalı ve dezavantajlarına yönelik tedbirler tartışılmalıdır.

ABD ve İngiltere’de, evde eğitim modeli ile büyüyen çocuklardan ilk nesil üzerinde yapılan araştırmaların akademik ve sosyal başarıları ile ilgili olumlu sonuçlar vermesi evde eğitim modelinin okul modelinden daha iyi bir model olduğunu ifade etmek için yeterli değildir. Bu tür araştırmalar hem çok yeni hem de çok kısıtlı yapılarak okul modelinin tüm işlevlerini kapsamamaktadır. Ayrıca bu model ile yetişen sonraki nesillerin sonuçlarının nasıl olacağı henüz belli değildir. Ancak bu araştırmalardan çıkarılması gereken dersler de vardır. En önemli ders, okul modelinin itibarı ve inandırıcılığı ile ilgilidir. Evde eğitim modeli her geçen gün daha çok veli tarafından tercih ediliyorsa okul modeli itibarını ve inandırıcılığını kaybetmeyle karşı karşıyadır. Bu nedenle okul modelinde değişime gidilmesi gereklidir. Okul sisteminin daha eşitlikçi ve sosyal hareketlilik yaratabileceği yönünde ikna edici bir forma kavuşması gerekmektedir. Okullar öğrencilerin bireysel farklılıklarını daha çok dikkate alması ve eğitimin toptancı zihniyetle değil bireysel odaklı ele alınması gerekmektedir. Aynı zamanda daha güvenli bir sosyalleşme ortamı sunması gerekir. Okul modelinde bu faktörler düzeltilmediği sürece okul modeli tehdit altındadır.

5. Çıkar ve Katkı Beyanı

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır. 1. yazar %60 oranında, 2. yazar %40 oranında katkı sağlamıştır.

Kaynakça

- Apple, M. W. (2000). The cultural politics of home schooling. *Peabody Journal of Education*, 75(1-2), 256-271.
- Atkinson, M., Martin, K., Downing, D., Harland, J., Kendall, S., & White, R. (2007). *Support for children who are educated at home*. Slough, UK: National Foundation for Educational Research.
- Basham, P., Merrifield, J., & Hepburn, C. R. (2007). *Homeschooling from the extreme to the mainstream*. Canada: The Fraser Institute. Access Date: October 20, 2019, Retrieved from <http://www.census.gov/population/www/documentation/twps0053.html>.
- Bielick, S., Chandler K., & Broughman, S. P. (2001). Homeschooling in the united states: 1999 (NCES 2001-033). *US Department of Education, Washington, DC: National Center for Education Statistics*. Retrieved from <https://nces.ed.gov/pubs2001/2001033.pdf>.
- Bowen, H. R. (1980). *Investment in learning*. San Francisco: Jossey Bass Publishers.
- Brewer, T. J. & Lubienski, C. (2017). Homeschooling in the United States: Examining the rationales for individualizing education. *Pro-Posições*, 28(2), 21-38 <https://doi.org/10.1590/1980-6248-2016-0040>
- C.R.H.E. (2015, October 28). *Parent qualifications*. Access Date: July 19, 2019. Retrieved from <https://www.responsiblehomeschooling.org/policy-issues/current-policy/parent-qualifications>.
- Compulsory Education. (1996). *UK Public General Acts* (56, part 1, chapter 1, section 7). Access Date: July 19, 2019. Retrieved from <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/56/section/7?view=extent>.
- Eğitim Temel Kanunu. (1973, 14 Haziran). *Resmi Gazete* (Sayı: 14574). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>.
- Fortune, M. (2005). A short history of home education. *Home Education*. Access Date: December 19, 2019. Retrieved from <https://www.home-education.org.uk/articles/article-history-of-he.pdf>.

- Gaither, M. (2009a). Homeschooling in the USA: Past, present and future. *Theory and Research in Education*, 7(3), 331–346. Erişim Adresi: <https://doi.org/10.1177/1477878509343741>
- Gaither, M. (2009b). Home schooling goes mainstream. *Education Next*, 9, 11–18.
- Gaither, M. (2017). *Homeschool: An American history* (Revised Second Edition), Pennsylvania: Palgrave Macmillan.
- Gutterson, D. (1993). *Family matters: Why homeschooling makes sense*. New York: Harvest Books.
- Howell, J. S. & Sheran, M. E. (2008). *Homeschooling in the United States: Revelation or Revolution* (pp. 1-33). Access Date: December 31, 2019. Retrieved from http://www.csus.edu/indiv/h/howellj/papers/homeschooling_howellsheran.pdf.
- Isenberg, E. J. (2007). What have we learned about homeschooling?. *Peabody Journal of Education*, 82(2-3), 387-409.
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu. (1961, 5 Ocak). *Resmi Gazete* (Sayı 10705). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.4.222.pdf>.
- Kaya, T. (2015). ABD’de ev okulu uygulamasının tarihsel gelişimi ve bugünkü durumu üzerine bir değerlendirme. *Sosyoloji Dergisi*, 3(30), 79-98.
- Knowles, J. Gary (1991). *Now We Are Adults: Attitudes, beliefs, and status of adults who were home-educated as children*. Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association, Chicago, April 3-7.
- Li, C. & Lalani, F. (2020). The COVID-19 pandemic has changed education forever. This is how The World Economic Forum COVID Action Platform. <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/coronavirus-education-global-covid19-online-digital-learning/>
- Lines, P. M. (2001). Homeschooling. ERIC Digest. *ERIC Clearing house on Educational Management*. Washington, DC: US Department of Education, Office of Educational Research and Improvement.
- Lubienski, C. (2000). Whither the common good?: A critique of home schooling. *Peabody Journal of Education*, 75(1-2), 207-232.
- Lyman, I. (1998). Homeschooling: Back to The Future? Cato Policy Analysis, 294. Cato Institute, Washington.
- Mecham, A. N. (2004). *The socialization of home-schooled children in rural Utah* (Unpublished doctoral dissertation). Utah State University, Logan.
- Medlin, R. G. (2013). Homeschooling and the question of socialization revisited, *Peabody Journal of Education*, 88(3), 284-297.
- Mitchell, M. R. (2001). *The identification and assessment of an emerging socialization paradigm for Christian home-educated students* (Unpublished doctoral dissertation). Southern Baptist Theological Seminary, Louisville, KY.
- Moore, R. (1986). Research on sociability, *The Parent Educator and Family Report*, 4(1). <https://www.moorefoundation.com/about/moore-foundation/publications>
- Mountney, R. (2009). *Learning without school: Home education*, London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- N.C.E.S. (2009). *1,5 Million homeschooled students in the united states in 2007*. Retrieved from <https://nces.ed.gov/pubs2009/2009030.pdf>.
- Passeron, J. C. & Bourdieu, P. (2015) Yeniden Üretim, Eğitim Sistemine İlişkin Bir Teorinin İlkeleri. Ankara: Heretik Yayıncılık.
- Petrie, A. J. (1995). Home educators and the law within europe, *International Review of Education*. 41(3/4), 285-296.
- Princiotta, D., Bielick, S. & Chapman, C. (2006). *Homeschooling in the united states: 2003 statistical analysis report*. U.S. Department of Education Institute of Education Sciences NCES 2006-042.
- Ray, B. D. (2006). *Research facts on homeschooling. General facts and trends*. Access Date: December 10, 2019, Retrieved from <http://www.nheri.org/content/view/199/>.
- Ray, B. D. (2015). African american homeschool parents’ motivations for homeschooling and their black children’s academic achievement, *Journal of School Choice*, 9(1), 71-6. DOI:10.1080/15582159.2015.998966.
- Ray, B. D. (2018). *Homeschooling growing: Multiple data points show increase 2012 to 2016 and later*, Access Date: June 25, 2019. Retrieved from <https://www.nheri.org/homeschool-population-size-growing>.
- Ray, B. D. (2019). *Research Facts On Homeschooling: Homeschool Fast Facts*. Access Date: June 17, 2019. Retrieved from <https://www.nheri.org/research-facts-on-homeschooling>.
- Reich, R. (2002). The civic perils of homeschooling. *Educational Leadership*, 59(7), 56-59.
- Rivero, L. (2008). *The homeschooling option: How to decide when it's right for your family*, New York: Palgrave Macmillan.

- Romanowski, M. (2001). Common Arguments about the strengths and limitations of home schooling, *The Clearing House*, 75(2), 79-83. DOI:10.1080/00098650109599241.
- Schryen, G., Wagner G., & Benlian, A. (2015). Theory of knowledge for literature reviews: An epistemological model, taxonomy and empirical analysis of IS literature, Thirty Sixth International Conference on Information Systems, Fort Worth.
- Shipman, A. (2019, February 04). *Number of home-schooled children doubles in four years*, *Children's Commissioner warns*. Access Date: July 24, 2019, Retrieved from <https://www.telegraph.co.uk/education/2019/02/04/number-home-schooled-children-doubles-four-yearschildrens-commissioner>.
- Shyers, L. E. (1992). *Comparison of social adjustment between home and traditionally schooled students*. (Unpublished Ph.D. dissertation). University of Florida, ABD.
- Smedley, T. C. (1992). *Socialization of home schooled children: A communication approach* (Unpublished dissertation). Radford University, Radford, VA.
- Şad, S. N. ve Akdağ, M. (2010). Evde eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, 188, 19-31.
- T.C. Anayasası, (1982, 18 Ekim). *Resmî Gazete* [Sayı: 17863 (Mükerrer)]. Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>.
- Tan, M. (1990) eğitim sosyolojisinde değişik yaklaşımlar: İşlevselci paradigma ve çatışmacı paradigma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(2) 557-571.
- Tezcan, M. (1991). *Eğitim sosyolojisi*. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası.
- Tezcan, M. (2013). *Sosyolojik kuramlarda eğitim*. 2. Baskı. Ankara: Anı yayınları.
- Tösten, R. ve Elçiçek, Z. (2013). Alternatif okullar kapsamında ev okullarının durumu. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 37-49.
- Türk Ceza Kanunu, (2004, 26 Eylül). *Resmî Gazete* (Sayı: 25611). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>.
- United Nations (2020). Policy Brief: Education during COVID-19 and beyond. https://www.un.org/development/desa/dspd/wp-content/uploads/sites/22/2020/08/sg_policy_brief_covid-19_and_education_august_2020.pdf
- Wang, K., Rathbun, A., & Musu, L. (2019). School choice in the united states: 2019. *National Centers Education Sciences*. Erişim adresi: <https://nces.ed.gov/pubs2019/2019106.pdf>.
- Welner, K. M. & Welner K. G. (1999). Contextualizing homeschooling data: A response to rudner. *Education Policy Analysis Archives*, 7(13), 1-13.
- Yin, L. C., Zakaria, A. R., & Baharun, H. (2016). Homeschooling: An alternative to mainstream. *Proceedings of the Annual International Conference on Management and Technology in Knowledge, Service, Tourism & Hospitality 2015 (SERVE 2015)*, Bandung, Indonesia. DOI: 10.1201/b21184-14.